

Vojtech Majling
Branislav Majling

Slovensko,

rodný náš kraj

hory, krajina, človek
ľudové remeslá
zvyky a tradície

Slovensko – rodný náš kraj

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindenisk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Vojtech Majling, Branislav Majling
Slovensko – rodný náš kraj – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s.,

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

VOJTECH MAJLING – BRANISLAV MAJLING

SLOVENSKO, RODNÝ NÁŠ KRAJ

ČO VRÁSKA, TO KUS ŽIVOTA,
NARODILA SA TU POD HORAMI,
TU PREKROČILA PRAH SVOJEJ STAROBY,
TU NÁJDE AJ SVOJ HROB.

OBSAH

SLOVO NA ÚVOD	6	
VITAJTE NA SLOVENSKU	7	
PÚTE VODY A JEJ PREMENY	11	
DOTYKY S NEBOM A KONČIARMÍ	19	
PAMÄŤ KAMEŇA	27	
HORA – MAŤ NAŠA	34	
♦ DOROBŇÍK	36	
♦ STARÝ STROM	37	
♦ POÉZIA Z DREVA	38	
♦ ČLOVEK A DREVO	39	
♦ DREVENÝ DOM – TEPLA DOMOVA	40	
PAMIATKOVÉ REZERVÁCIE ĽUDOVEJ ARCHITEKTÚRY	43	
ČIČMANY	43	
OSTURŇA	44	
ŽDIAR	45	
SEBECHLEBY	46	
VLKOLÍNEC	47	
ŠPANIA DOLINA	48	
♦ DREVENÉ VYREZÁVANÉ KRÍŽE	52	
DREVENÉ KOSTOLY	54	
♦ OCENENÉ PAMIATKY	54	
U NÁS TAKÁ OBYČAJ	61	
JAR	62	
VEĽKÁ NOC	69	
♦ SPÔSOBY ZDOBENIA KRASLÍČ	73	
♦ STAVANIE MÁJOV	76	
LETO	78	
♦ STARODÁVNÁ KOSBA	79	
♦ TURÍČE	80	
♦ JÁNA	80	
♦ ŽATVA – ČAS NOVÉHO CHLEBA	83	
♦ DOŽINKOVÉ VENCE	87	
JESEŇ	89	
♦ OBERAČKA HROZNA	90	
♦ RUKOVAČKA REGRÚTOV	92	
♦ MITROVANIE	93	
♦ SVIATOK VŠETKÝCH SVÄTÝCH	95	
ZIMA	96	
♦ PRIADKY	97	
♦ ŠTRIDŽIE DNI	99	
VIANOCE	101	
♦ ŠTEDRÝ DEŇ	101	
♦ BOŽIE NARODENIE	103	
♦ ŠTEFAN	103	
♦ SILVESTER	104	
♦ NOVÝ ROK	104	
♦ TRAJA KRÁĽI	106	
♦ FAŠIANGY	107	
♦ FAŠIANGOVÉ MASKY NA SLOVENSKU	111	
SLOVENSKÁ SVADBA	112	
♦ VOHLADY	114	
♦ PYTAČKY	114	
♦ ZÁLETY	114	
♦ ZÁSNUBY	115	
♦ OHLÁŠKY	115	
♦ POZÝVANIE NA SVADBU	115	
♦ ROZLÚČKA SO SLOBODOU	116	
♦ ZNAKOVÉ PREDMETY SVADOBNÉHO SPRIEVODU – SVADOBNÁ ZÁSTAVA	117	
♦ SVADOBNÝ STROMČEK	117	
♦ SVADOBNÝ KOLÁČ „RADOSTNÍK“	118	
♦ OBLIEKANIE NEVESTY	118	
♦ PRÍCHOD ŽENÍCHA PO NEVESTU	119	

• SVADOBNÁ ODOBIERKA	119
• SVADOBNÝ SPRIEVOD	120
• PREHRADZOVANIE CESTY	121
• SVADOBNÁ HOSTINA	122
• ODCHOD NEVESTY Z DOMU	122
• PRÍCHOD NEVESTY DO DOMU ŽENÍCHA	123
• SKLADANIE VENCA	124
• ČEPČENIE	125
• PRENÁŠANIE – PREVOZ VÝBAVY	126
• SVADOBNÁ DRUŽINA	127
• DRUŽBA	127
• DRUŽIČKA (DRUŽICA, DRUSKA)	128
• STAREJŠÍ (SVAT, STARUŠINA, STÁREK, STAROSTA)	128
• STAREJŠIA (ŠIROKÁ, SVATKA, ZÁSEDKA, POPRDAJNÁ, STAROSTINA)	129
• POSVADOBNÉ ZVYKY	129

ĽUDOVÉ REMESLÁ 131

• ZROD KRÁSY	131
• VÝŠIVKÁRSTVO	133
• DETVIANSKE OPLECKÁ	134
• OPLECKÁ	135
• PREMENY ŠÚPOLIA	136
• ČIPKÁRSTVO	137

• ŠPERKÁRSTVO	139
• DROTÁRSTVO	140
• ZVONKÁRSTVO	142
• KOVÁČSTVO	143
• HRNČIARSTVO	145
• PREMENY DREVA	147
• BAČOVSKÝ RIAD	148
• VAREŠKÁRSTVO	151
• DEBNÁRSTVO	151
• KORYTÁRSTVO	152
• ĽUDOVÉ HUDOBNÉ NÁSTROJE	153
• FUJARA	154
• KOŽUŠNÍCTVO, BRAŠNÁRSTVO, REMENÁRSTVO	157
• BETLEHEMÁRSTVO	159
• MEDOVNIKÁRSTVO	164

AKO VZNIKALI PIESNE 168

POD ROHÁČOM ŽIJEM 176

• OZVENY SPOD PILSKA	177
• HUDOBNO-SPEVÁCKA SKUPINA POHRONCI – BANSKÁ BYSTRICA	178
• GORAL SOM JA GORAL	179
• SPIEVAJTE HUSLIČKY	180
• HUSLISTA A SPEVÁK OD ČIERNEHO HRONA	182
• ZLATÉ SPOMIENKY	183
• NEZABÚDAJ	184
• OZVI SA MI, OZVI...	184
• MATKA	186
• DOMOV	187
• AMERIKÁN	187
• ČAKAJÚCA MAŤ	188
• MOJE ÚTECHY	188
• A VY STARÁ MAŤ, STARÝ OTEC	189
• VYZNANIE	189
• SPIEVANKY	190
• RODÍ SA NOVÁ KRÁSA	191
• NA SLNIEČKU	192
• MOJA MAMA	192
• TAKÁ TO BOLA KRAJINA	193
• PAMÄŤ DÁVNEHO ČASU	194
• TÁTO KRAJINA	196
• ROZPRÁVKA O ŽIVOTE	197
• ZEM TVOJA, MOJA...	197
• HUSLIAR ZO ŠLIAČOV	198
• ZA MOROM	198
• SPOMIENKA	199
• MUZIKANT	199
• ČAS SPOMÍNANIA	200
• PREMENY ČASU	201
• PLTNÍČKA Z LIKAVKY	201
• ZROD NOVÉHO ŽIVOTA	202
• FUJARÁŠOVA SPOMIENKA	203
• DROTÁRSKE VIANOCE	203

KRÉDO MÔJHO ŽIVOTA 205

VOJTO A JEHO LÁSKY 206

SLOVO NA ÚVOD

Bolo to vraj dávno, keď prišli národy sveta pred Boží trón vypýtať si od Stvoriteľa dary. Jedni chceli veľké zeme, iní moc a slávu. Na konci dlhého radu stáli skromne Slováci. „Čože tak neskoro, deti moje?“ opýtal sa Stvoriteľ láskavo. „Všetko, čo som mal, som už rozdal.“ Slováci sa poklonili a pokorne riekli: „Nežiadame veľké zeme, ani moc, ani slávu. Ale len to, aby si nás Slovákov navždy vo svojom srdci nosil.“

Zapáčila sa Stvoriteľovi táto prosba, a keďže jeho štedrosť nepozná konca, daroval Slovákom vzácne dary: vieru, nádej a lásku. Daroval im aj ľubozvučnú reč, za priehrštie zvykov, obyčajov a utešené piesne. Požehnal ich ruky, aby vedeli vytvoriť za pomoci srdca a citu nevídanú krásu z každého materiálu, ktorý vo svojom okolí nájdu.

Keď sa Slováci lúčili so Stvoriteľom, dal im ešte jeden vzácny dar – najkrajší kútik sveta pod Tatrami.

Prechádzali sme obaja – otec a syn – po tejto zemi pod Tatrami, po našej rodnej domovine. Všetko, čo sme tam objavili, nahrali, zapísali, no predovšetkým nafotografovali, vám teraz chceme predstaviť a priblížiť. Obrázky zo zvykov a obyčajov vznikli v rokoch 1960 až 1989.

Objavovali sme krásy prírody, dedín, miest, hradov a zámkov. Ale nezabudnuteľné boli predovšetkým stretnutia s ľuďmi a ich spomienkami.

Nech teda táto naša spoločná výpoveď, otca a syna, je nielen obrazovou výpoveďou, ale aj pozvánkou obdivovať a spoznávať krásy Slovenska a život jeho ľudí.

Vojtech Majling a syn Branislav
autori

VITAJTE NA SLOVENSKU

Potichu si hraj tú krásnu melódiu,
potichu si spievaj a stále opakuj:
„Toto je tá krásna zem, naše Slovensko.
Krajina pod Tatrami – naše rodisko. Kde

*slnko večer zapadá do brál, kde sa blýska,
bromy divo bijú, kde hora odrieka litánie
a človek odrieka modlitby svoje.“*

VYSOKÉ TATRY – MALÁ STUDENÁ DOLINA

Slovensko – čarokrásna krajina
v skutočnom geografickom strede
Európy. Na malom území (46 036 km²)
je sústredené všetko, čo krajina a príroda
môže poskytnúť. Z dolín vystúpime na
vršky, hrebene hôr i veľhôr a s obdivom
sa pozeráme do údolí. Plavíme sa po
riekach, kúpeme v priehradách, liečime
sa v termálnych kúpeľoch. Lezieme na
závratné skalné bralá, aby sme o chvíľku
zostúpili do podzemného sveta jaskýň.
Pozorujeme úrodné roviny i na drevnú
hmotu a zver bohaté lesy. Obdivujeme
nedotknutú krásu chránených území –

národných parkov. Navštevujeme hrady,
zámky a kaštiele, mŕkavých svedkov
minulosti i bohatstva tejto krajiny zároveň.

Ľudské oko potešia aj staré skvosty
majstrov tesárov. Drevenice, zvonice
a drevené kostolíky postavené bez
jediného klinca. Veľa z tejto krásy môžeme
obdivovať nielen v skanzenoch, v múzeách
v prírode, ale aj vo viacerých slovenských
dedinách. Nájdeme tam aj majstrov starých
ľudových remesiel, krásne piesne, zvyky
a obyčaje.

DREVENÁ KRÁSA – OSTURŇA

VYŠÍVAČKA – SEBECHLEBY

KOŠIKÁR – ZEMPLÍNSKA TEPLICA

DREVENÝ KOSTOL – RUSKÉ BYSTRÉ

MAĽOVANÁ DREVENICA – ŽDIAR

VODOPÁD – LÚČKY

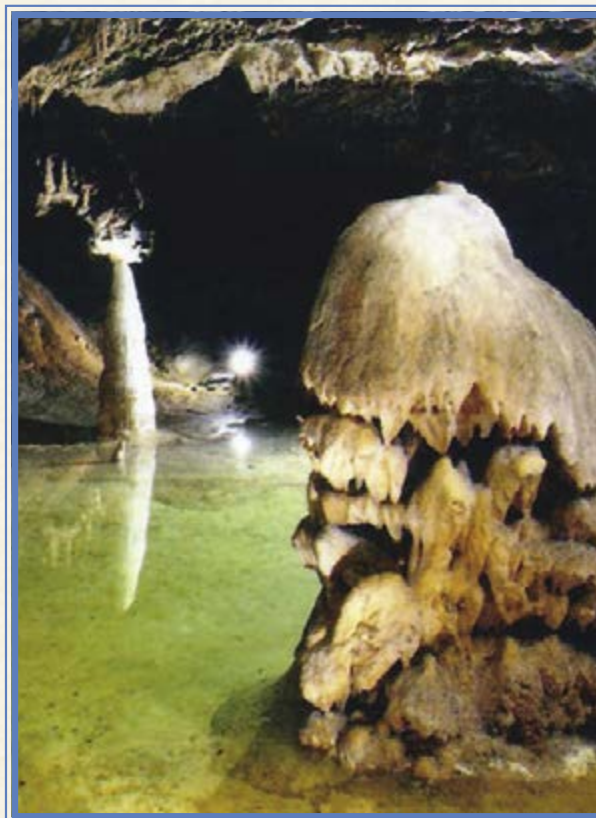
HRAD LIKAVKA

KOSTOL NA KRAHULIACH –
GEOGRAFICKÝ STRED EURÓPY –
KREMICKÉ VRCHY

JASKYŇA IZBICA – DOLNÝ HARMANEC

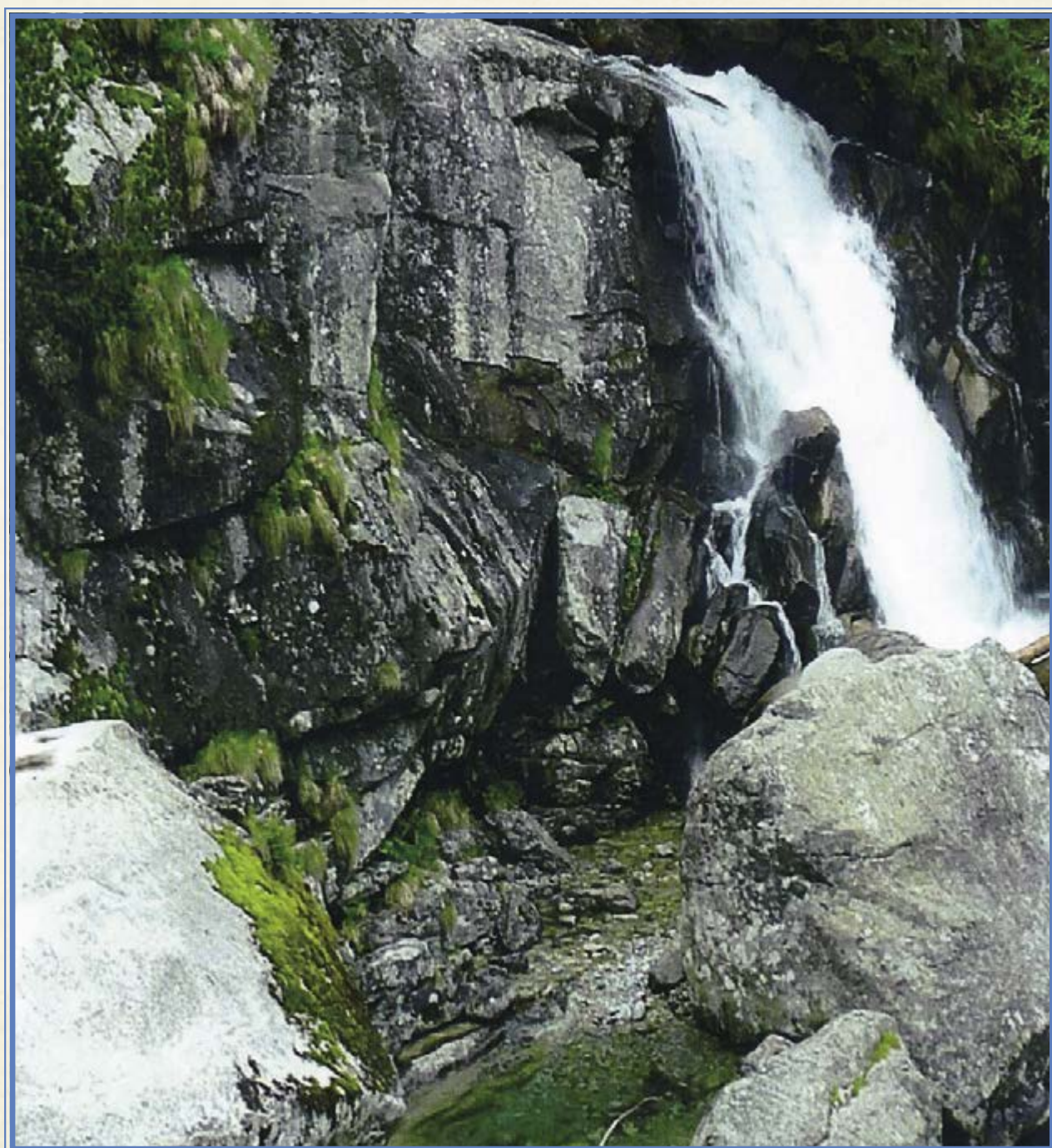
SVETOVÝ UNIKÁT – DROTÁRSKE MÚZEUM – ŽILINA – BUDATÍN

PÚTE VODY A JEJ PREMENY

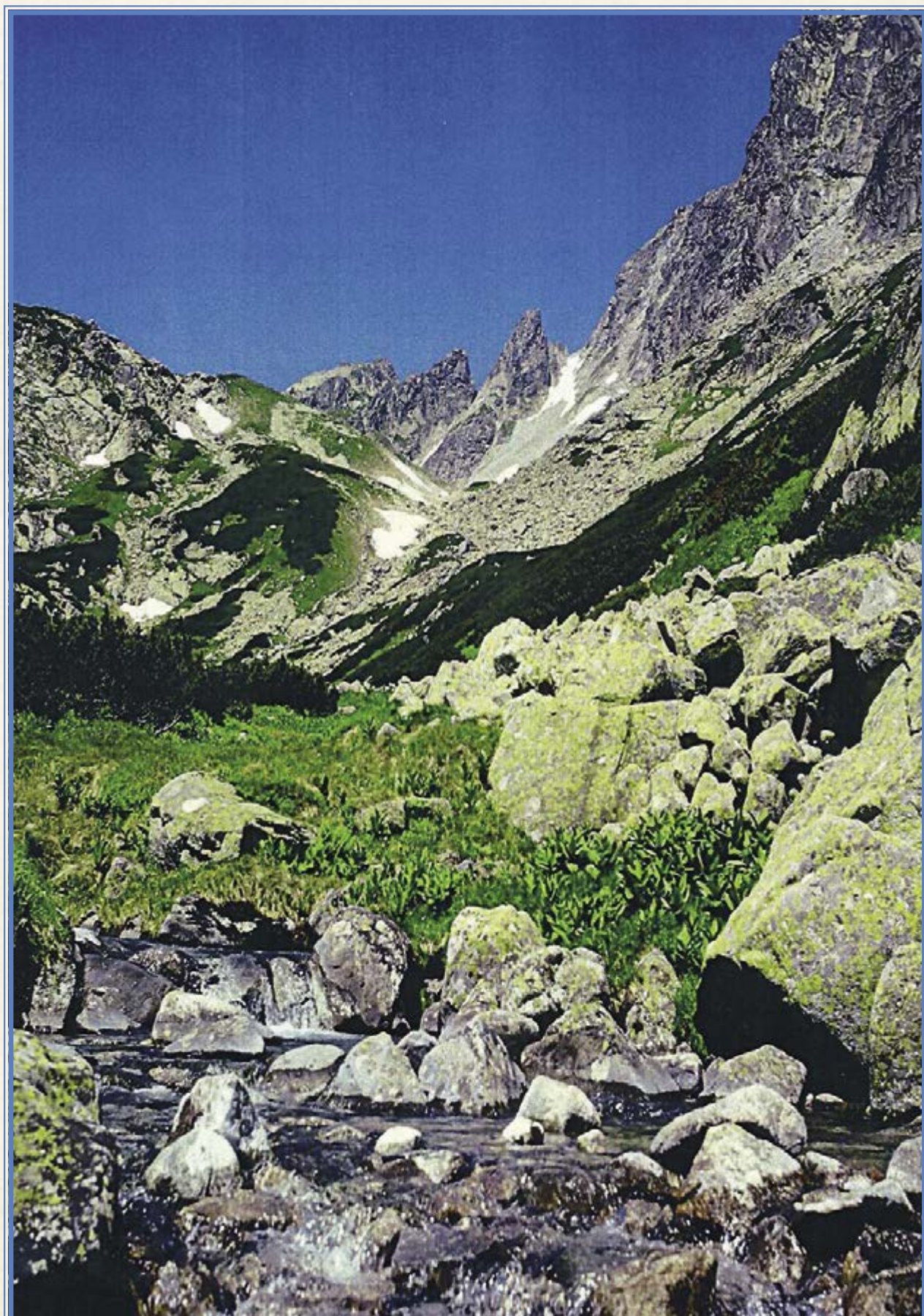
Snehy sa pohli a premenené na bystriny sa strmhlav rútia dolu do dolín. Ich spenený prúd vytvára novú nevídanú krásu.

VODOPÁD STUDENÉHO POTOKA

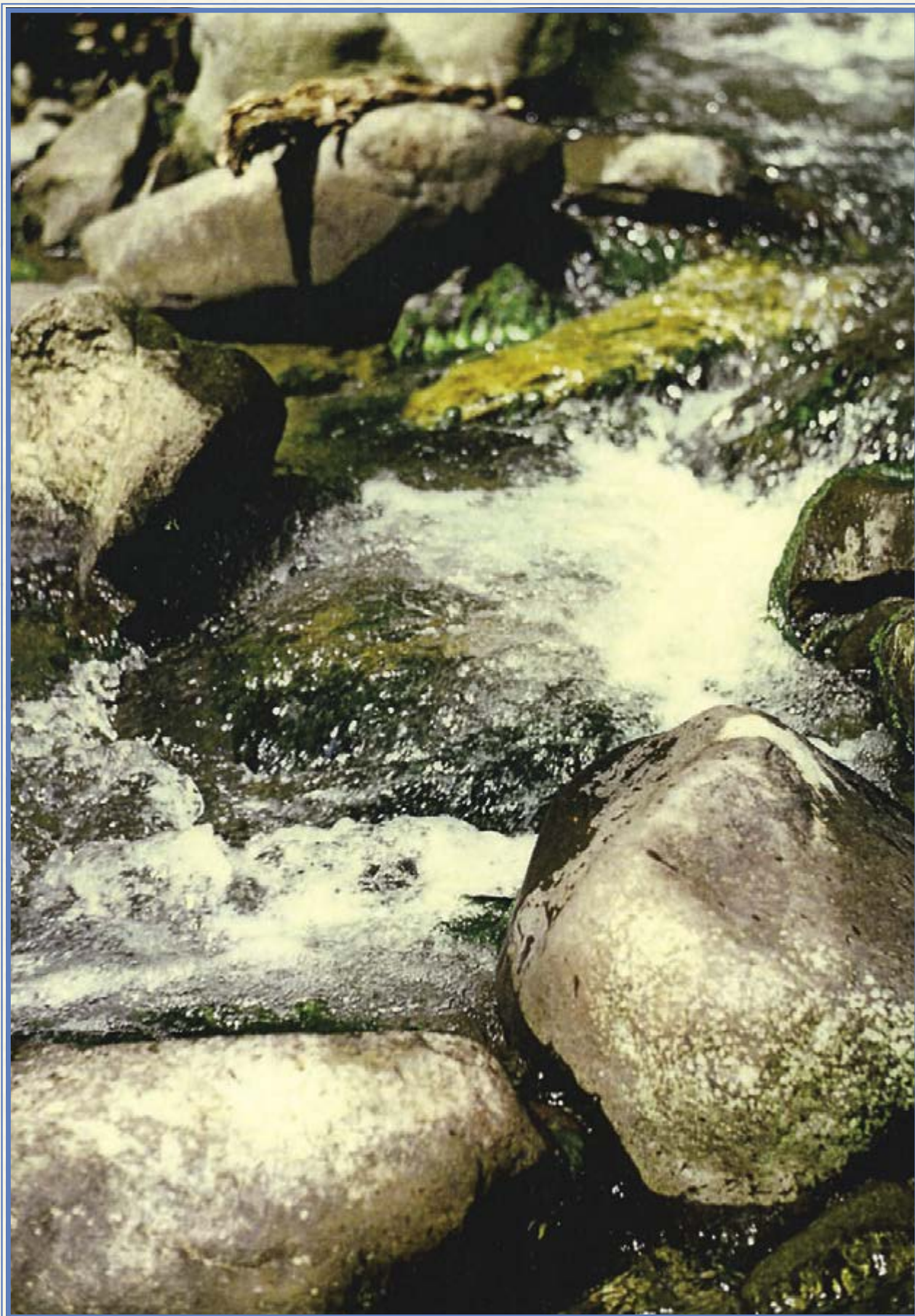

VELKÁ STUDENÁ DOLINA

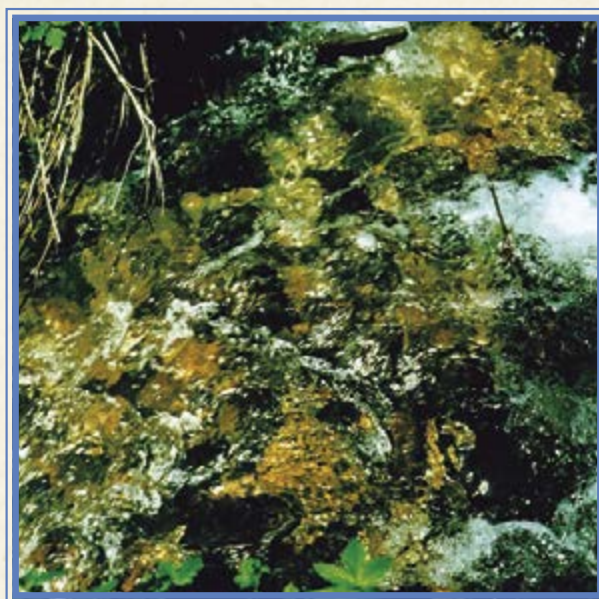
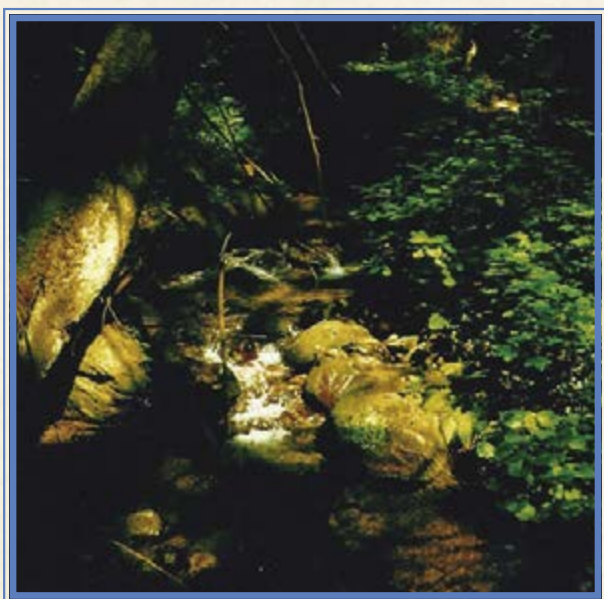

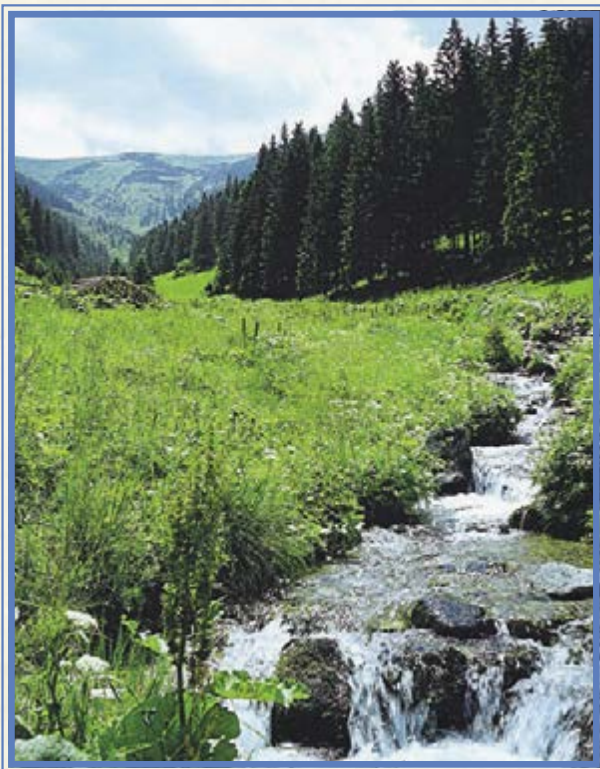

KRÁSA HORSKEJ RIAVY

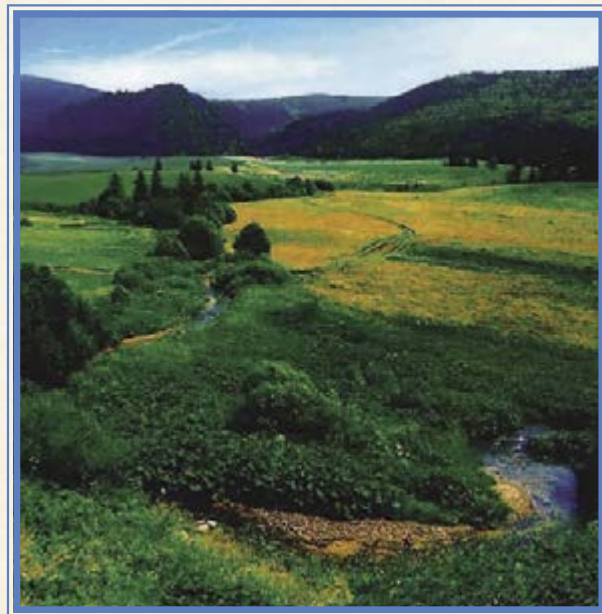
♣
Náhli sa bystriny vyvierajúce v horách.
Vlnka predbieha vlnku, ktoré šantiac
obmývajú brehy a preskakujú skaly
a skalky. Keď na ne zasvietia slnečné lúče,
razom sa menia, opeknievajú, trblietajú sa.
A ty postoj chvíľku a obdivuj túto krásu.

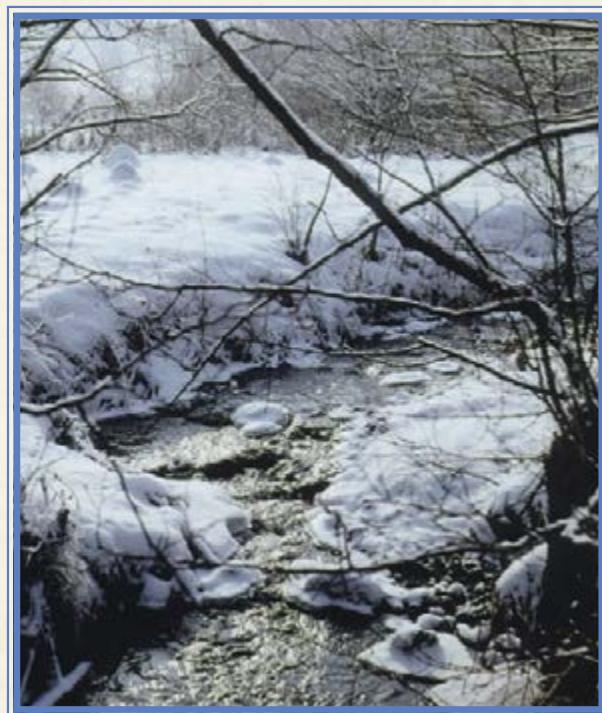
KRÁSA VODY POD PRAŠIVOU

PRAMEŇ HRONA – TELGÁRT

MEANDRE HRONA – TELGÁRT

Potôčik sotva po členky, keď doň vkročíš. Čľupkajú sa v ňom vlnky, akoby poháňané tajomnou silou, spletené v jemnú harmóniu. No huncút vetrík neraz rozvíri pokojnú hladinu a krajinou zaznejú nenapodobiteľné melódie. Každý potôčik má svoj prameň. Zaujímavý je pohľad na malý potôčik, ktorý sa na svojej ceste kľukatí a vytvára meandre.

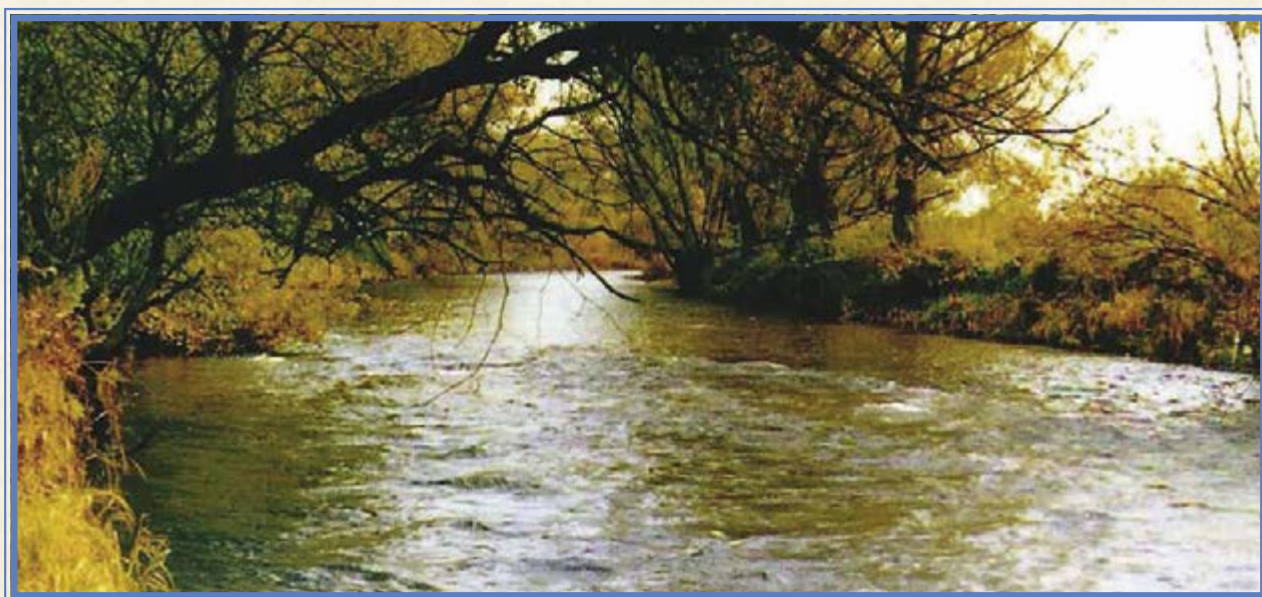

Potôčik sa prediera cez skaly, tečie po lúčiniach, kliesni si cestu horou. No pokiaľ zmohutnie a premení sa na veľtok, ustane a spomalí svoje tempo. Zvažuje cestu, ktorá je do vzdialeného mora ešte taká dlhá, predlhá.

AJ HRON SPOMALIL SVOJE TEMPO

DREVENÁ RIZŇA – RAKYTOV, DOLNÝ
HARMANEC

Neraz sa však aj tak stalo, že keď prišla búrka, malý potôčik sa premenil na veľkú vodu. Podmývala brehy, strhávala mosty, vytápala dediny, brala ľuďom úrodu. No voda bola aj dobrý pomocník. Pomocou nej sa splavovalo drevo z hôr v drevených žlaboch a poháňala vodné mlyny, kde sa mlela múka na nový chlebiček.

VYŤAHOVANIE PLAVENÉHO DREVA Z RIZNE

VODNÝ MLYN – DUNAJSKÝ KLÁTOV

DOTYKY S NEBOM A KONČIARMÍ

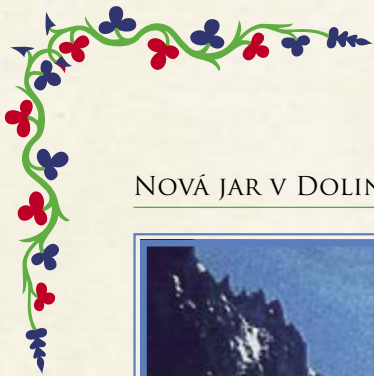
A j hore, ešte vyššie, na skalných temenách, kde nerastie nič, len kosodrevina, objaví sa z času na čas človek, aby si vychutnal a prežil nevšedný pocit. Pocit dotyku s výšavou a neskutočnosťou, a to všetko v blízkosti hviezd. Kto by závidel svetu paláce a mrakodrapy pri pohľade na katedrály našich veľhôr, pri pohľade na ich končiare?

Neraz si kladieme otázku, kde sa v človeku vzala túžba vystupovať do hôr a dosahovať ich vrcholy. Odpoveď je jednoduchá. Už od detstva máme v sebe ukrytú túto túžbu, tento svoj sen. Krásny detský sen...

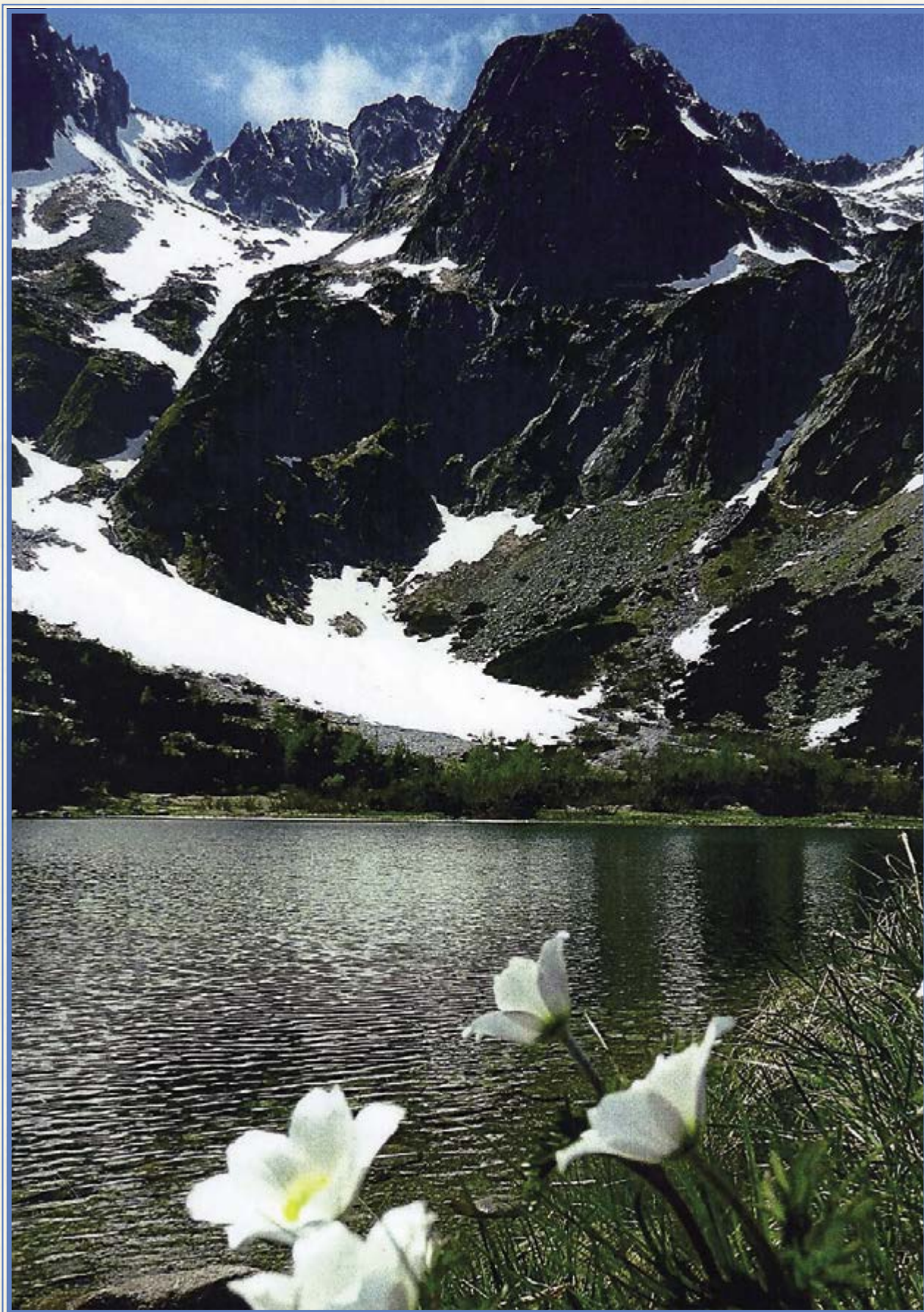

KRÁSA TATRANSKÝCH ŠTÍTOV

NOVÁ JAR V DOLINE ZELENÉHO PLESA – VYSOKÉ TATRY

Jar na horách skrášila ešte i kamene
či brehy plies. A v srdci hôr tak vzniká
neobyčajná výzdoba. Široký a nekonečne
priestranný je svet veľhôr, veľkolepý,
nadhýňajúci nás krásou.

Jar trpezlivo skrášľuje prírodu. Kvety môžeš
obdivovať všade, na lúkach i stráňach.
Nezabúda ani na skaly, aj keď tu trsy či
kvitnúce lupienky nenájdeš. Srdce človeka,
ktorý vystúpil na vrchol hôr, však poteší čo
i jeden kvietok. Dívaj sa pozorne a kochaj
sa pohľadom a zistíš, že tvoje Slovensko je
plné krás.

OŽÍVAJÚ AJ SKALY...

HÔRNY KRÁSAVEC – KRÍŽNA

